

До спеціалізованої вченої ради К 26.889.02
у ВНЗ «Національна академія управління»

03151, м. Київ, вул. Ушинського, 15.

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Владислава Петровича Олійника «Кримінально-правова характеристика злочину забруднення моря (ст. 243 КК України)»**, поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) зі спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Юридичні науки (081 – Право). Київ, Національна академія управління, 2018. 252 с.

Актуальність теми дослідження. Океан є найбільшим об'єктом гідросфери і є частиною Світового океану, який покриває близько 71% поверхні нашої планети. У північній півкулі суша займає 39,4 % поверхні нашої планети, океани – 60,6 %, а в південній півкулі на сушу припадає всього лише 19 %, тоді як на океан – 81%. Розвиток людського суспільства неможливо уявити без різнобічного використання Світового океану, який є величезною коморою біологічних і мінеральних ресурсів, тому він вже давно став сферою одночасного перебування багатьох мільйонів людей. Проблеми охорони Світового океану набули глобального значення для всіх держав внаслідок того, що морське середовище не розділене кордонами. Системою течій, через поверхневий стік, взаємозв'язок з атмосферою шкідливі речовини розповсюджуються на величезні площі і значні відстані від конкретного джерела забруднення. Саме тому міжнародне співробітництво у цій галузі має виключне значення для всього світового співтовариства.

Забруднення моря це злочин, що безпосередньо пов'язаний із НТР у ХХ-ХХІ століттях, індустріальним розвитком суспільства, привнесенням людиною, прямо чи посередньо, різноманітних речовин в морське середовище, яке призводить або може призвести до таких згубних наслідків, як шкода живим ресурсам і життю в морі, створює небезпеку для здоров'я людини, перешкоди для діяльності на морі, в тому числі для рибальства та інших видів використання моря, зниження якості морської води та погіршення умов відпочинку. Збереження морського середовища є одним із головних пріоритетів міжнародної спільноти, визнаним на рівні ООН та міжнародних міжурядових організацій. Раціонально організована взаємодія суспільства та природи передбачає як експлуатацію природних ресурсів, так і охорону природи. Складність оптимізації відносин людини і довкілля зумовлено тим, що необхідно зберігати навколишнє середовище в умовах його постійно прогресуючої індустріальної експлуатації. Пошук раціонального поєднання збереження навколишнього середовища та видобуток його корисних властивостей, призвів до виникнення окремого

напрямку охорони, пов'язаного із заборонами господарської та іншої діяльності на певних територіях і акваторіях. Одним з видів таких заборон

Актуальності теми полягає у тому, що в ст. 50 Конституції України, проголошується право кожного на безпечне довкілля, що належить до основних прав людини, оскільки безпечний стан навколишнього природного середовища є передумовою збереження життя і здоров'я людини як найважливішої соціальної цінності, основи сприятливого існування та розвитку будь-якого суспільства та людства в цілому. Екологічні явища кризового характеру в Україні, що в першу чергу стосуються забруднення водних об'єктів і, зокрема, забруднення моря, як найбільш вразливих природних ресурсів, викликають їх кримінально-правову охорону (с. 18 дис.).

Актуальність теми, крім іншого, зумовлена тією обставиною, що поза увагою науковців залишилися питання витоків та генези норм, які передбачали кримінальну відповідальність за забруднення моря та сучасного стану проблеми; дослідження та формулювання поняття злочину забруднення моря та соціально-правової обумовленості цієї заборони. Крім того, автори існуючих праць мають розбіжності в поглядах щодо суспільних відносин, поставлених під охорону кримінального закону, на структуру об'єкта, стосовно предмета злочину і предмета відносин, їх місце в складі злочину щодо складоутворюючих цього діяння та їх ознак. Значні прогалини існують у теорії і на практиці у відмежуванні злочину, передбаченого ст. 243 КК від суміжних злочинів. Потребує належного аналізу компаративістське дослідження норм, що передбачають кримінальну відповідальність за ст. 243 КК від аналогічних діянь за законодавством деяких зарубіжних держав. Крім того, існує нагальна потреба в розробленні ґрунтовних пропозицій з удосконалення положень, передбачених ст. 243 КК (с. 18-19 дис.).

Вищезазначені та інші обставини в сукупності обґрунтовують актуальність та своєчасність дослідження В.П. Олійника «Кримінально-правова характеристика злочину забруднення моря (ст. 243 КК України)».

Наукова новизна дослідження. Дисертація В.П. Олійника «Кримінально-правова характеристика злочину забруднення моря (ст. 243 КК України)» за характером і змістом досліджених питань є однією з перших в Україні комплексною і системною науково-дослідною працею, присвяченою кримінально-правовій характеристиці злочину забруднення моря. Конкретний внесок дисертанта в наукове розроблення питань кримінально-правової характеристики злочину, передбаченого ст. 243 КК, полягає в обґрунтуванні пропозицій та рекомендацій, що містять елементи наукової новизни та мають істотне значення для науки кримінального права та практики застосування досліджуваної норми.

В результаті дослідження В.П. Олійника *отримано низку нових для науки кримінального права положень. Вперше* обґрунтовано висновок, що 1) витоки кримінальної відповідальності за забруднення моря мали місце в Указі «Про посилення боротьби із забрудненням моря речовинами, шкідливими для здоров'я людей або живих ресурсів моря» від 14 жовтня 1974 р. У зв'язку з ним відбулося доповненням КК УРСР 1960 р. статтею

228-1 – Забруднення моря шкідливими для здоров'я людей або живих ресурсів моря, або іншими відходами і матеріалами. З 17 червня 1992 р. були внесені зміни до ст. 228-1 КК, де замість «СРСР та Радянська держава» замінено на «Україна». Законом від 9 квітня 1996 р. були внесені зміни до ч. 1 ст. 228-1 КК після слів «відходів і матеріалів» доповнено словами «якщо розмір заподіяних збитків... перевищує п'ятсот мінімальних розмірів заробітної плати», а до ч. 2 цієї статті після слів «договорів України» доповнено «якщо розмір заподіяних збитків... перевищує тисячу мінімальних розмірів...» тощо. З прийняттям КК 2001 р. була закріплена кримінальна відповідальність «ст. 243. Забруднення моря», яка є чинною на цей час;

2) запропоновано визначення поняття злочину, передбаченого ст. 243 КК, під яким слід розуміти умисне, заборонене КК діяння (за чч. 1 та 2 КК – особа зобов'язана дотримуватися спеціальних правил – капітан морського судна, вахтовий член екіпажу, помпові машиністи, вахтові мотористи тощо, а за ч. 3 цієї статті – спеціально відповідальні особи морських і повітряних суден або інших засобів і споруд, що знаходяться в морі за своєчасне повідомлення відповідним адміністраціям, уповноваженим органам або особам про скидання чи невідворотні втрати шкідливих засобів – це службові особи: капітани морських суден, командири повітряних суден особи командного складу), що посягає на суспільні відносини, які забезпечують умови з належної охорони, раціонального використання, відтворення й оздоровлення внутрішніх морських вод, вод територіального моря України, вод виключної (морської) економічної зони України, вод відкритого моря у сприятливому для життя стані теперішніх і майбутніх поколінь, які полягають у забрудненні моря матеріалами чи речовинами, шкідливими для життя чи здоров'я людей або відходами внаслідок порушення спеціальних норм, якщо це створило небезпеку для зазначених цінностей, а також незаконне скидання чи поховання в межах внутрішніх морських чи територіальних вод або у відкритому морі зазначених засобів; у вчиненні тих самих діянь, якщо вони спричинили загибель або захворювання людей, масову загибель об'єктів тваринного або рослинного світу, або інших тяжких наслідків; за ч. 3 у бездіяльності – неповідомлення спеціально відповідальними за те особами транспортних засобів, або інших споруд, що знаходяться в морі, відповідним організаціям, уповноваженим органам або особам про підготовлюване або здійснене внаслідок крайньої потреби чи невідворотні втрати ним у межах внутрішніх, територіальних вод України або у відкритому морі шкідливих засобів, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло завдати шкоду зонам відпочинку або перешкодити іншим законним видам використання моря;

3) з'ясовано, що основними чинниками соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за цей злочин є: соціально-кримінологічний – визначає стан розвитку суспільних відносин; нормативно-правовий – свідчить про відповідність заборони Конституції України, має внутрішню

несуперечливість нормам інших законодавчих актів, що стосуються цієї сфери; етичний – свідчить про дотримання етичних норм при конструюванні цієї заборони; культурно-історичний – свідчить, що ця заборона розглядається з точки зору її розвитку; міжнародно-правовий – свідчить, що заборона, передбачена ст. 243 КК, відповідає міжнародно-правовим стандартам у цій сфері; - на підставі проведеного дослідження запропоновано визначення основного безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 243 КК – це суспільні відносини, що забезпечують умови з належної, тобто встановленої чинним законодавством України охорони раціонального використання, відтворення й оздоровлення внутрішніх морських вод, вод територіального моря України, вод виключної (морської) економічної зони України, вод відкритого моря у сприятливому для життєдіяльності стані теперішніх та майбутніх поколінь;

4) доведено, що родове поняття предмета злочину забруднення моря має назву «води моря», або «морські води», яке охоплює всі предмети, вказані в 5 ст. 243 КК, перелік предмета цього злочину є таким: води внутрішнього моря України; води територіального моря України; води виключної (морської) економічної зони; води відкритого моря, а також інформація за ч. 3 ст. 243 КК;

5) визначено обов'язкові ознаки об'єктивної сторони злочину забруднення моря: за ч. 1 – це діяння (дія або бездіяльність), засоби, місце і джерела вчинення злочину; за ч. 2 – це діяння, засоби, місце, джерела вчинення злочину, наслідки (загибель людей, захворювання людей, масова загибель рослинного чи тваринного світу, інші тяжкі наслідки), необхідний причинно-наслідковий зв'язок між діянням і наслідками, що настали; за ч. 3 – це бездіяльність, місце вчинення злочину, засоби вчинення злочину, обстановка вчинення злочину, джерела вчинення злочину; - запропонована нова редакція ст. 243КК - Забруднення, засмічення моря, з описанням джерел забруднення моря, з розширенням засобів вчинення злочину (ч. 1 цієї статті); ч. 2 доповнено ознакою повторності та юридичною особою; ч. 3 – масовою загибеллю або масовим захворюванням людей тощо (с. 22-24 дис.).

Удосконалено: розуміння суб'єкта злочину забруднення моря: за ч. 1 та 2 – це фізична осудна, службова, неслужбова, приватна особа, якій до моменту вчинення злочину виповнилося 16-ть років, які зобов'язані дотримуватися спеціальних правил та вчинили забруднення моря матеріалами чи речовинами, шкідливими для життя чи здоров'я людей або відходами внаслідок порушення спеціальних правил (це може бути капітан судна, командир повітряного судна, помічник капітана, третій механік, вахтенні члени екіпажу, особи з числа командного складу екіпажу, помпові машиністи, вахтові мотористи тощо), а за ч. 3 цієї статті – це спеціально відповідальні особи морських та повітряних суден, або інших засобів і споруд, що знаходяться в морі за своєчасне повідомлення адміністрації найближчого порту і іншому уповноваженому органу або особі у разі скидання чи поховання – і організації, що видає дозволи на такі операції (це можуть бути капітани морських суден, командири повітряних суден, особи

командного складу); - визначення суб'єктивної сторони цього злочину: за чч. 1 та 3 ст. 243 КК характерний лише прямий умисел; за ч. 2 – до діяння прямий умисел, а до наслідків лише необережна форма вини; для ч. 3 – характерна мета – скидання з метою поховання шкідливих засобів (с. 24-25 дис.).

Дістали подальшого розвитку: - критерії, за якими повинно здійснюватися відмежування злочинів, передбачених ст.ст. 243, 242 та 113 КК: за об'єктом, предметом злочинів; за ознаками об'єктивної сторони та місцем вчинення цих злочинів (за виключення ст. 113 КК); - компаративістське дослідження злочину, передбаченого ст. 243 КК та аналогічних злочинів зарубіжних держав. З'ясовано, що таке дослідження сприяло вдосконаленню ст. 243 КК України, ознаками об'єктивної сторони - джерелами, засобами, кваліфікуючими чи особливо кваліфікуючими ознаками (с. 25 дис.).

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації В.П. Олійника, забезпечується комплексом чинників, а саме: зв'язком дослідження з науковими програмами, планами і темами, постановкою мети та завдань дослідження, логікою викладення матеріалу, широтою і різноманітністю опрацьованої джерельної бази, використанням різноманітних методів наукового пізнання.

Тема дисертації має безпосередній зв'язок з **науковими програмами, планами, темами**. Робота ґрунтується на положеннях Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (прийнята Верховною Радою України 18.03.2004 р. № 161629-IV) та виконана в межах науково-дослідної роботи ВНЗ «Національна академія управління» на 2014- 2019 рр. на тему: «Адаптація законодавства і права України до законодавства і права Європейського Союзу» (державний реєстраційний номер 0114U006593)(с. 19 дис.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота В.П. Олійника є самостійним завершеним науковим дослідженням. Визначені та обґрунтовані в дисертації наукові положення та пропозиції є особистим внеском здобувача. Наукові 26 положення, рекомендації та висновки, що виносяться на захист, є самостійним доробком автора.

Метою дисертаційного дослідження В.П. Олійника є формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідних норм ст. 243 КК та підвищення ефективності регулятивної сутності кримінального права в сфері кримінально-правової охорони моря від забруднення. Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити наступні задачі: дослідити витoki, генезу злочину забруднення моря та сучасний стан проблеми; розробити поняття злочину, передбаченого ст. 243 КК та з'ясувати соціальну обумовленість такої заборони; встановити об'єктивні та суб'єктивні ознаки злочину забруднення моря; з'ясувати кваліфікуючі ознаки злочину, передбаченого ст. 243 КК; провести відмежування злочину, передбаченого ст. 243 КК від суміжних злочинів; здійснити компаративістське дослідження злочину забруднення моря за кримінальним

законодавством України та деяких зарубіжних держав; розробити пропозиції щодо внесення змін і доповнень до кримінального законодавства з метою вдосконалення ст. 243 КК (с. 19-20 дис.).

Об'єктом дослідження є суспільні відносини з належної охорони внутрішніх морських вод, вод територіального моря, вод виключної (морської) екологічної зони, вод відкритого моря від забруднення. Предметом дослідження - кримінально-правова характеристика злочину забруднення моря. (с. 20 дис.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація В.П. Олійника «Кримінально-правова характеристика злочину забруднення моря (ст. 243 КК України)» складається з анотації, вступу, трьох розділів, які включають сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (330 найменування) на 34 сторінках, додатків (9) на 26 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 252 сторінки, основний текст дисертації – 173 сторінки.

У *вступі* обґрунтовано анотацію українською, англійською та російською мовами, визначається актуальність теми дисертації, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, охарактеризовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про їх апробацію й впровадження, а також про кількість публікацій, структуру й обсяг роботи (с. 2-26 дис.).

Розділ 1. «Вихідні положення кримінально-правової характеристики злочину забруднення моря» з двох підрозділів і висновків. У підрозділі 1.1. «Витоки, генеза злочину забруднення моря та сучасний стан проблеми» виходячи з історико-правового методу дослідження, який дисертант використав для розкриття витоків та генези кримінально-правової заборони забруднення моря на основі аналізу історичних документів, нормативно-правових актів виділено шість періодів історичного розвитку суспільства і державності, а для України вісім. Проведене автором дослідження правових джерел, свідчить, що *витоки кримінальної відповідальності за забруднення моря* прослідковуються тільки в шостому період, який охоплював кінець ХІХ – поч. ХХ ст. У підрозділі 1.2. «Поняття злочину забруднення моря та соціально-правова обумовленість цієї заборони» на підставі використання діалектичного та логіко-семантичного методів, існуючих теоретичних джерел автором аргументується, що визначення злочину, передбаченого ст. 243 КК і соціально-правової обумовленості цієї заборони не було предметом з'ясування науковцями (с. 27-66 дис.).

Розділ 2. «Дослідження об'єктивних, суб'єктивних та кваліфікуючих ознак злочину забруднення моря» з трьох підрозділів і висновків. У підрозділі 2.1. «Об'єктивні ознаки злочину забруднення моря» автор аналізує найбільш поширені концепції об'єкта злочину в теорії кримінального права. Беручи за основу триступеневу класифікацію об'єктів злочинів, якої дотримується дисертант, визначено місце норми, передбаченої ст. 243 КК, її значення, яке стає можливим при визначенні родового і безпосереднього об'єкта цього

злочину. У підрозділі 2.2 «Суб'єктивні ознаки злочину, передбаченого ст. 243 КК України» з'ясовуються загальнотеоретичні положення, що стосуються суб'єкта цього злочину. Автор досліджує погляди стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 243 КК та уточнює розуміння суб'єкта злочину забруднення моря. В цій частині дослідження є загальнотеоретичні напрацювання, які стосуються суб'єктивної сторони злочину. На підставі аналізу існуючих поглядів на суб'єктивну сторону, передбачену ст. 243 КК встановлено, що: суб'єктивній стороні цього злочину: за ч. 1 та 3 ст. 243 КК характерний лише прямий умисел; за ч. 2 – до діяння прямий умисел, а до наслідків лише необережна форма вини; для ч. 3 – характерна мета – скидання з метою поховання шкідливих засобів. У підрозділі 2.3 «Кваліфікуючі ознаки злочину забруднення моря» послідовно проаналізовано вказані ознаки злочину. Стверджується, що автори існуючих публікацій за ч. 1 ст. 243 КК зміщують ймовірність, можливість, загрозу настання наслідків з реальним настанням наслідків за ч. 2 ст. 243 КК (с. 67-168 дис.).

Розділ 3. «Відмежування злочину забруднення моря від суміжних злочинів, компаративістське дослідження злочину, передбаченого ст. 243 КК України з аналогічними злочинами за кримінальним законодавством деяких держав» з двох підрозділів та висновку. У підрозділі 3.1 «Відмежування злочину, передбаченого ст. 243 КК України від суміжних злочинів» виокремлено критерії за якими має проводитися відмежування злочину забруднення моря від суміжних злочинів. У підрозділі 3.2 «Компаративістське дослідження злочину, передбаченого ст. 243 КК, з аналогічними злочинами за кримінальним законодавством деяких зарубіжних держав» на підставі використання порівняльно-правового методу дослідження законодавчих та теоретичних джерел стверджується, що компаративістське дослідження злочину, передбаченого статтею 243 КК та аналогічних злочинів деяких зарубіжних держав дало можливість виокремити наступні позитивні положення, які є необхідними для удосконалення статті 243 КК (с. 169-185 дис.).

У висновках до дисертації викладено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає в комплексному правовому аналізі питань кримінально-правової характеристики злочину забруднення моря. Дослідження сприяло вдосконаленню ст. 243 КК України, ознаками об'єктивної сторони (джерелами, засобами, кваліфікуючими чи особливо кваліфікуючими ознаками) та дало можливість запропонувати наступну редакцію ст. 243 КК:

«Стаття 243. Забруднення або засмічення моря

1. Забруднення або засміченням моря в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або в межах вод виключною (морською) економічною зоною України із джерел, що знаходяться на суші, з транспортних засобів (морських та повітряних суден) або споруджених у морі штучних островів, інших плаваючих засобів, платформ або інших

штучного споруджених у морі конструкцій матеріалами, сировиною, речовинами, відходами чи покидьками, шкідливими для життя чи здоров'я людей, водних біологічних ресурсів внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя і здоров'я людей або живих ресурсів моря або оточуючому середовищу, чи могло перешкодити законним видам використання моря, а також внаслідок порушення правил скидання чи поховання з транспортних засобів або споруджених у морі штучних споруд, в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у відкритому морі зазначених матеріалів, сировини, речовин, відходів чи покидьків,

- караються...

2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили істотну шкоду здоров'ю людини, водним біологічними ресурсам, оточуючому середовищу, зонам відпочинку чи іншим охоронюваним законом інтересам,

- караються...

3. Діяння передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили загибель людей, масове захворювання людей, масову загибель об'єктів тваринного або рослинного світу,

- караються...

4. Неповідомлення спеціально відповідальним за те особам морських та повітряних суден або інших споруджених у морі штучних островів, інших плаваючих засіб, платформ, споруд або споруджених у морі конструкцій, що знаходяться в морі адміністрації найближчого порту України, іншому уповноваженому органу або особі, а у разі скидання з метою поховання – і організації, яка видає дозволи на скидання, інформації про підготовлення або здійснення внаслідок крайньої потреби скидання чи невідворотні втрати ними в межах внутрішніх морських і територіальних вод України або у відкритому морі шкідливих речовин, сумішей, відходів, покидьків, що містять такі шкідливі засоби понад встановлені норми, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей або біологічних ресурсів моря чи могло завдати шкоду зонам лікування і 15 відпочинку, або перешкодити іншим законним видам використання моря,

- караються...».(с. 186-190 дис.).

Емпіричну базу дослідження складають дані Державної судової адміністрації України за 2005-2016 рр.; аналіз 100 вироків за кримінальними провадженнями, передбаченими ст. 243 КК; результати: опитування 340 працівників правоохоронних органів, суду, захисників та представників особи; опитування 320 викладачів та студентів старших курсів юридичних факультетів вищих навчальних закладів (с. 21 дис.).

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження в роботі використано наступні загальнонаукові і спеціально-наукові методи: діалектичний – застосовувався у всіх розділах дисертації, в їх взаємозв'язку, а також формування висновків і пропозицій за темою дослідження; історико-правовий – використовувався для розкриття

витоків та генези кримінально-правової заборони забруднення моря (підрозділ 1.1.); порівняльно-правовий – використовувався у порівнянні вітчизняних кримінально-правових норм, що регламентують відповідальність за досліджуваний злочин, з відповідними нормами законодавства окремих зарубіжних держав (підрозділ 3.2.); логіко-семантичний – застосовувався для проведення поглибленого вивчення понятійного апарату (підрозділ 1.1., 1.2, 2.1, 2.2, 2.3; 3.1; 3.2); догматичний – використовувався для виявлення можливостей удосконалення ст. 243 КК (розділи 2,3.); соціологічний – застосовувався під час проведення анкетування з питань кримінально-правової характеристики злочину забруднення моря (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3); системного аналізу – допоміг з'ясувати внутрішню структуру і місце злочину, передбаченого ст. 243 КК (розділ 2) (с. 20 дис.).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у: - законотворчій діяльності при внесенні змін і доповнень до чинного КК, а також при вдосконаленні чинного законодавства (лист Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України (№ 06-706/18 від 6 червня 2018 р.)); правозастосовній діяльності для кваліфікації злочинів, передбачених ст. 243 КК та відмежуванні їх від діянь, передбачених ст.ст. 242 та 113 КК; науково-дослідній роботі для подальшої розробки теоретичних та прикладних проблем, пов'язаних з забрудненням моря; навчальному процесі як матеріал для викладення навчальних дисциплін: Кримінальне право України. Особлива частина; Актуальні проблеми кваліфікації злочинів (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у навчальний процес ВНЗ «Національна академія управління» від 21 листопада 2017 р.) (с.25 дис.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації доповідалися автором на семінарі кафедр юридичного факультету ВНЗ «Національна академія управління», а також були оприлюднені на міжнародних та загальноукраїнських науково-практичних конференціях: «Кримінальне право в умовах глобалізації» (м. Одеса, 25 травня 2018 р.); «Оптимізм і песимізм: амбівалентність українського соціуму в духовному і матеріальному вимірах» (м. Київ, 18 травня 2017 р.); «Актуальні проблеми державно-правового розвитку України в контексті інтеграційних процесів» (м. Запоріжжя, 20 травня 2017 р.); «Наука та сьогодення» (м. Київ, 30-31 серпня 2017 р.); «Юридична наука і практика : пошук правової гармонії» (м. Київ, 5 жовтня 2017 р.).

Заслугують на всіляку підтримку та розвиток наступні результати наукового дослідження В.П. Олійника «Кримінально-правова характеристика злочину забруднення моря (ст. 243 КК України)»:

1. Допущення автора, що під родовим об'єктом злочину, передбаченого ст. 243 КК України, слід розуміти суспільні відносини, які забезпечують умови з охорони, раціонального використання, оздоровлення і відтворення сприятливого навколишнього природного середовища як такої системи, яка

гарантуватиме безпечне для життя та здоров'я людей середовище їх існування. (с. 74 дис.);

2. Дисертант правильно вказує, що для визначення безпосереднього об'єкта злочину – забруднення моря – мають враховуватися лише ті суспільні відносини, що відповідають інтересам усього суспільства, а не інтересам окремої особи на її розсуд чи певні вподобання. Такими можуть бути лише позитивні відносини, що поставлені під охорону кримінального закону, в нашому випадку – суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони, раціонального використання, відтворення й оздоровлення внутрішніх морських вод, вод територіального моря України, вод виключної (морської) економічної зони України, вод відкритого моря (с. 86 дис.);

3. Автором підтримано позицію, що до внутрішніх морських вод України відносяться: морські води, розташовані в бік берега від прямих висхідних ліній, прийнятих для відліку ширини територіального моря України; води портів України, обмежені лінією, що проходить через постійні портові споруди, які найбільш виступають у бік моря; води заток, бухт, губ і лиманів, гаваней і рейдів, береги яких повністю належать Україні, до певної лінії, проведеної від берега до берега в місці, де з боку моря вперше утворюється один або декілька проходів, якщо ширина кожного з них не перевищує 24 морські милі; води заток, бухт, губ і лиманів, морів та проток, що історично належать Україні. Внутрішні морські води є частиною території прибережної держави України, яка поширює на них свій суверенітет, як і на сухопутну територію, без всяких виключень. Правовий режим внутрішніх вод визначається внутрішнім законодавством держави Україна. Ці положення свідчать про територію, а отже, місце вчинення злочину, тому про предмет потрібно говорити, як про «води внутрішнього моря», які характеризуються певними фізико-хімічними властивостями, але які знаходяться в межах внутрішніх морських вод. Це підтверджується тим, що Україні, яка має внутрішні морські води, повністю належить поверхність і надра морського дна, покриті внутрішніми водами (с. 101-102 дис.).

4. Визначення автором диспозиції ч. 1 ст. 243 КК як бланкетної, оскільки вона має оціночно понятійний склад об'єктивної сторони. У ній відсутній перелік шкідливих матеріалів чи речовин або відходів, не вказуються гранично допустимі концентрації основних (або просто) забруднюючих речовин, не дається конкретне визначення шкоди життю та здоров'ю людей або живим ресурсам моря, містяться такі невизначені конструкції, як «незаконне скидання» чи «незаконне поховання». Крім того, бланкетний характер диспозиції ч. 1 ст. 243 КК полягає в тому, що реалізація норм, які містяться в цій диспозиції, неможлива окремо від норм, за наявності яких можна з'ясувати та розкрити ті оціночні неоднозначні (невизначені) поняття, які містяться у цій частині статті. Слід погодитися з думкою про те, що оціночні поняття відрізняються від звичайних (а, на нашу думку формалізованих) тим, що цим (оціночним) поняттям властиві ознаки, які відображають лише соціальну значимість явищ, проте вони не містять ознак, які характеризували б формальні емпіричні фінансові властивості

даних явищ. Тому для правильної кваліфікації злочинів, передбачених ч. 1 ст. 243 КК, істотне значення змістовне навантаження і обсяг понять, що використовуються в цій частині статті. У нашому випадку мова йде про терміни, що мають юридичне, спеціальне біологічне, хімічне та медичне значення. Описані в диспозиції ч. 1 ст. 243 КК терміни загалом мають абстрактний характер, допускають неоднозначне тлумачення, підстави якого лежать за межами кримінального права та його понятійного апарату. (с. 105-106 дис.);

5 До суб'єктів досліджуваного злочину автор відносить: 1) це особи, що зобов'язані дотримуватися спеціальних правил з охорони моря або контролювати їх дотримання; 2) такими можуть бути службові особи, на яких покладено відповідні службові обов'язки (наприклад, капітани та інші службові особи морських і повітряних суден, плавучих платформ, інших перебуваючи у морі споруд і засобів, до службових повноважень яких входить забезпечення дотримання спеціальних правил охорони моря від забруднення), працівники, які безпосередньо експлуатують установки і механізми при виконанні операцій зі шкідливими речовинами та відходами (помпові машиністи, вахтові мотористи тощо), службові особи промислових, комунальних, сільськогосподарських та інших підприємств і організацій, які здійснюють забруднення моря з берега, якщо на цих осіб покладался службовий обов'язок дотримуватись правил охорони моря і контролювати їх виконання підлеглими; 3) за ч. 3 ст. 243 КК суб'єктом злочину є спеціально відповідальна особа морських та повітряних суден або інших засобів і споруд, що знаходяться в морі за своєчасне і достовірне повідомлення адміністрації найближчого порту України, іншому уповноваженому органу або особі, а у разі скидання з метою поховання – і організації, яка видає дозволи на скидання інформації на підготовлюване або здійснене внаслідок крайньої потреби скидання чи невідворотні втрати шкідливих речовин чи сумішей, що містять такі речовини понад встановлені норми – за неповідомлення про це; 4) у випадках притягнення до кримінальної відповідальності за цей злочин службових осіб, котрі вчинили його з використанням свого службового становища, їхні дії за наявності до того підстав мають також кваліфікуватися за відповідними статтями КК, якими передбачено відповідальність за злочини у сфері службової діяльності (с. 132-133 дис.);

6. З огляду на компаративний метод автор доводить, що компаративістське дослідження злочину, передбаченого статтею 243 КК України та аналогічних злочинів деяких зарубіжних держав дало можливість виокремити наступні позитивні положення, які є необхідними для удосконалення статті 243 КК України: за частиною першої статті 252 КК Російської Федерації – це «джерела забруднення, що знаходяться на суші, споруджені у морі штучні острови, транспортні засоби, установки, споруди; за статтею 330 КК Республіки Казахстан – це наслідки «спричинення великої шкоди оточуючому середовищу» (ч. 1 цієї статті) та «особливо велика шкода», «масове захворювання людей»; за ст. 272 КК Грузії – це «порушення

порядку поховання»; за статтею 252-1 КК Республіки Азербайджан – це «порушення правил скиду або поховання з транспортних засобів...»; за ст. 252-2 – це «ті самі діяння, що спричинили істотну шкоду здоров'ю людини, тваринному або рослинному світу, рибі та іншим водним біоресурсам, оточуючому середовищу, зонам відпочинку чи іншим охоронюваним законом інтересам»; за ч. 2 ст. 365-1 КК Естонської Республіки – це «теж діяння вчинене юридичною особою»; за статтею 288 КК Вірменії – це «з джерел, що знаходяться на суші чи внаслідок порушення правил поховання або скиду транспортних засобів», «речовин або сировини» (с. 183-184 дис.);

7. Обґрунтованою виглядає позиція автора, що злочини, передбачені ст.ст. 243 та 242 КК мають відмінності за такими ознаками злочину: за об'єктом; за предметом злочину; за ознаками об'єктивної сторони; за місцем вчинення злочину. Діяння, передбачене ч. 2 ст. 243 КК має відмінності від диверсії за основним об'єктом (ст. 113 КК – стосується відносин, які забезпечують умови з охорони економічної безпеки держави). Крім того, диверсія відрізняється від діяння, передбаченого ст. 243 КК за конструкцією об'єктивної сторони, оскільки вона відноситься до діянь з усіченим складом злочину і визнається закінченою з моменту здійснення вибуху, підпалив або інших дій, спрямованих на досягнення зазначених у законі наслідків, іншими словами, незалежно від фактичного спричинення смерті та інших наслідків. Також диверсія відрізняється від досліджуваного нами злочину за суб'єктивною стороною, а саме виною у разі прямого умислу – як до дій, так і до наслідків, а також наявністю спеціальної мети – ослаблення держави (с. 184 дис.).

8. Дисертант аргументує визначення, згідно до якого під злочином, передбаченим ст. 243 КК, слід розуміти умисне, заборонене КК діяння (за чч. 1 та 2 КК – особа зобов'язана дотримуватися спеціальних правил – капітан морського судна, вахтовий член екіпажу, помпові машиністи, вахтові мотористи тощо, а за ч. 3 цієї статті – спеціально відповідальні особи морських і повітряних суден або інших засобів і споруд, що знаходяться в морі за своєчасне повідомлення відповідним адміністраціям, уповноваженим органам або особам про скидання чи невідворотні втрати шкідливих засобів – це службові особи: капітани морських суден, командири повітряних суден особи командного складу), що посягає на суспільні відносини, які забезпечують умови з належної охорони, раціонального використання, відтворення й оздоровлення внутрішніх морських вод, вод територіального моря України, вод виключної (морської) економічної зони України, вод відкритого моря у сприятливому для життя стані теперішніх і майбутніх поколінь, які полягають у забрудненні моря матеріалами чи речовинами, шкідливими для життя чи здоров'я людей або відходами внаслідок порушення спеціальних норм, якщо це створило небезпеку для зазначених цінностей, а також незаконне скидання чи поховання в межах внутрішніх морських чи територіальних вод або у відкритому морі зазначених засобів; у вчиненні тих самих діянь, якщо вони спричинили загибель або захворювання людей, масову загибель об'єктів тваринного або рослинного світу, або інших

тяжких наслідків; за ч. 3 у бездіяльності – неповідомлення спеціально відповідальними за те особами транспортних засобів, або інших споруд, що знаходяться в морі, відповідним організаціям, уповноваженим органам або особам про підготовлюване або здійснене внаслідок крайньої потреби чи невідворотні втрати ним у межах внутрішніх, територіальних вод України або у відкритому морі шкідливих засобів, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло завдати шкоду зонам відпочинку або перешкодити іншим законним видам використання моря. (с. 186-187 дис.).

Відзначаючи актуальність і своєчасність дисертації В.П. Олійника «Кримінально-правова характеристика злочину забруднення моря (ст. 243 КК України)», новизну та оригінальність дослідження суспільних відносин, що виникають у зв'язку із належною охороною внутрішніх морських вод, вод територіального моря, вод виключної (морської) екологічної зони, вод відкритого моря від забруднення, все ж таки необхідно відмітити, що окремі положення дисертації є суперечливими та/або дискусійними.

До суттєвих суперечливих та/або дискусійних положень дисертації В.П. Олійника відносяться, на наш погляд, такі:

1) перше зауваження торкається дещо розбалансованої внутрішньої структури по розділах дисертації. Так, розділ 1 «Вихідні положення кримінально-правової характеристики злочину забруднення моря» (с. 27-66 дис.) займає 39 сторінок, розділ 2 «Дослідження об'єктивних, суб'єктивних та кваліфікуючих ознак злочину забруднення моря» (с. 67- 168 дис.) вже 101 сторінку, проте розділ 3 «Відмежування злочину забруднення моря від суміжних злочинів, компаративістське дослідження злочину, передбаченого ст. 243 КК України з аналогічними злочинами за кримінальним законодавством деяких держав» (с. 169-185 дис.) тільки 16 сторінок. За змістом 1 розділ виглядає суперечливо. Фактично у цьому розділі йдеться про соціальну зумовленість встановлення кримінальної відповідальності за забруднення моря, проте дисертант неприродно поєднує питання поняття злочину забруднення моря та соціально-правової обумовленості цієї заборони (с. 36-61 дис.).

Запропоноване поняття забруднення моря, а саме, автор визначає *«під кримінально-правовим забрудненням моря слід розуміти умисне, охоронне КК діяння суб'єкта (за чч. 1 та 2 КК – особа зобов'язана дотримуватися спеціальних правил – капітан морського судна, вахтовий член екіпажу, помпові машиністи, вахтові мотористи тощо, а за ч. 3 цієї статті – спеціально відповідальні особи морських і повітряних суден або інших засобів і споруд, що знаходяться в морі за своєчасне повідомлення відповідним адміністраціям, уповноваженим органам або особам про скидання чи незворотні втрати шкідливих засобів – це службові особи: капітани морських суден, командири повітряних суден, особи командного складу), що посягає на суспільні відносини, які забезпечують умови з належної тобто встановленої чинним законодавством України охорони, раціонального використання, відтворення й оздоровлення внутрішніх морських вод, вод*

територіального моря України, вод виключною (морською) економічною зоною України, вод відкритого моря у сприятливому для життєдіяльності стані, теперішніх і майбутніх поколінь, які полягають: у забрудненні моря матеріалами чи речовинами шкідливими для життя чи здоров'я людей або відходами внаслідок порушення спеціальних норм, якщо це створило небезпеку для зазначених цінностей, а також незаконне скидання чи поховання в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у відкритому морі зазначених засобів (ч. 1 цієї статті); у вчиненні тих самих діянь, якщо вони спричинили загибель або захворювання людей, масову загибель об'єктів тваринного або рослинного світу, або інших тяжких наслідків (ч. 2); у бездіяльності – неповідомленні спеціально відповідальними за те особами морських та повітряних суден, або інших засобів і споруд, що знаходяться в морі відповідним адміністраціям, уповноваженим органом або особам про підготовлюване або здійснене внаслідок крайньої потреби чи невідворотні втрати ними в межах внутрішніх і територіальних вод України, або у відкритому морі шкідливих засобів, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло завдати шкоди зонам лікування і відпочинку або перешкодити іншим законним видам використання моря (с. 65-66 дис.). На мою думку, перевантажено другорядними ознаками та є складним для розуміння та усвідомлення його змісту як науковцями, так й практичними працівниками;

2) непослідовною є позиція автора щодо соціальних обставин, які зумовлюють кримінально-правову заборону забруднення моря. Так, він робить висновок, що основними чинниками соціально-правової обумовленості кримінальної відповідальності за ст. 243 КК України є: 1) соціально-кримінологічний чинник; 2) нормативний чинник; 3) етичний чинник; 4) культурно-історичний чинник; 5) міжнародно-правовий чинник (с. 66 дис.). Якщо мати на увазі розуміння автором «соціально-кримінологічного чинника, який визначає стан розвитку суспільних відносин у сфері охорони зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом, питому вагу означених цінностей в системі соціальних цінностей та рівень, розвитку наук, об'єктом вивчення яких є аналізовані суспільні відносини» (с. 47-48 дис.). То незрозуміло місце у цьому процесі передумови криміналізації кримінально-правової заборони, передбаченої ст. 243 КК, яка полягає у наявності в діянні достатньо високого рівня суспільної небезпечності, є найголовнішим чинником криміналізації та вирішальним для віднесення цього діяння до злочинного.

Суспільна небезпека забруднення моря відображає сутність цього злочину і свідчить про заподіяння ним істотної шкоди або створення загрози завдання такої шкоди охоронюваним суспільним відносинам. Це об'єктивна риса цього злочину, реальне порушення суспільних відносин, що забезпечують умови з охорони моря від його забруднення. Виразником об'єктивності суспільної небезпеки аналізованого діяння є об'єктивний характер шкоди, яка ним заподіюється (с. 51 дис.);

3) не можемо погодитися із дисертантом щодо законодавчої

конструкції ч. 1 ст. 243 КК, який вважає її злочином із формальним складом. Так, досліджуючи об'єктивні ознаки вказаного складу злочину він наполягає, що термін «забруднення моря в диспозиції ч. 1 цієї статті асоціюється з обов'язковими ознаками об'єктивної сторони названого складу злочину - дією або бездіяльністю». (с. 112 дис.). Як бачимо зазначені у диспозиції ч. 1 ст. 243 КК у вигляді створення «небезпеки для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло перешкодити законним видам використання моря» автором не розглядається. При цьому не досліджуються й точки зору, що вважають вказані суспільно-небезпечні наслідки обов'язковими для встановленні та наявності причинно-наслідкового зв'язку між *забрудненням моря* в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або в межах вод виключної (морської) економічної зони України матеріалами чи речовинами, шкідливими для життя чи здоров'я людей, або відходами внаслідок порушення спеціальних правил, з одного боку, та створенням цими діями *небезпеки для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло перешкодити законним видам використання моря*, з іншого. Вважаємо, що на захисті здобувач має навести переконливі аргументи на підтримку цієї правової позиції;

4) окремі пропозиції дисертанта щодо запровадження до наукового обігу нових категорій, особливо щодо Загальної частини кримінального права, не витримують критики. Так, ним пропонується запровадити до обов'язкових ознак об'єктивної сторони злочину таку ознаку як «джерела вчинення злочину» (с. 167 дис.). «У кримінальному законодавстві України, а також у практиці його застосування зустрічаються випадки, коли в законі прямо називаються зовнішні ознаки, але в теорії кримінального права вони не мають свого визначення і дослідження. Ці випадки зустрічаються не часто, тому вони не привернули уваги дослідників... Так, у ст. 243 КК ця ознака, виходячи зі змісту статті, розуміється як «...морські та повітряні судна або інші засоби і споруди, що знаходяться в морі» (ч. 3 ст. 243 КК)» (с. 116 дис.).

Загалом є контрпродуктивними спроби вирішення проблем Загальної частини кримінального права за рахунок опису ознак окремого складу злочину в Особливій частині КК. Автору для обґрунтування запровадження «джерела вчинення злочину» хватило однієї сторінки дисертації. На наш погляд, таке питання потребує окремого дисертаційного дослідження. В той же час, сумнівною уявляється позиція дисертанта, що «морські та повітряні судна або інші засоби і споруди, що знаходяться в морі» не можуть визнаватися місцем вчинення злочину, оскільки останнє означає територію, на якій було розпочато або закінчено злочин чи настав злочинний наслідок;

5) занадто категоричним вважаємо висновок дисертанта щодо форми умислу злочину, злочину передбаченого чч. 1 та 3 ст. 243 КК, «може бути вчинений тільки з прямим умислом. Це зумовлено тим, що злочинний вольовий акт стає можливим лише тоді, коли спонукання суб'єкта стають дійсними, шлях і засоби їх задоволення знайдені і набувають чітко виражену неправильність у вигляді прагнення до досягнення мети, акумулюючи

свідомість і волю індивідуума» (с. 146 дис.). Як уявляється, забруднення моря в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або в межах вод виключної (морської) економічної зони України матеріалами чи речовинами, шкідливими для життя чи здоров'я людей, або відходами внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло перешкодити законним видам використання моря (ч. 1 ст. 243 КК), може вчинятися як умисно, так із необережності, принаймні закон не має пересторог до цього;

б) автором не в повній мірі вдалося використати у дисертації заявлену емпіричну базу дослідження, а саме: «дані Державної судової адміністрації України за 2005-2016 рр.; *аналіз 100 вироків за кримінальними провадженнями, передбаченими ст. 243 КК; результати: опитування 340 працівників правоохоронних органів, суду, захисників та представників особи; опитування 320 викладачів та студентів старших курсів юридичних факультетів вищих навчальних закладів*» (с. 20 дис.). Так, соціологічний метод, який мав застосовуватися під час проведення анкетування з питань кримінально-правової характеристики злочину забруднення моря, використаний виключно у додатках дисертації (с. 226-247 дис.). В тесті дисертації та авторефераті немає практичних прикладів обвинувальних вироків у кримінальних провадженнях за ст. 243 КК. Також результати *опитування 340 працівників правоохоронних органів, суду, захисників та представників особи, опитування 320 викладачів та студентів старших курсів юридичних факультетів вищих навчальних закладів* дисертант не використовує щодо підтвердження чи спростування того чи іншого наукового або практичного положення. Такий стан речей суттєво обмежує дослідника у використанні емпіричної бази дослідження;

7) автор припускається й деякого технічного браку в дисертації та авторефераті, відповідно. Так, замість «предмету дослідження» вказано «предмет злочину» (с. 20 дис.); наводячи правила охорони внутрішніх морських вод і територіального моря України від забруднення та засмічення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 р., він помилково вказує, що «власник має намір або повинен позбутися *шляхом цивілізації чи видання*» (с. 116 дис.), - у постанові «шляхом утилізації чи видалення»; прізвища авторів на російській мові – «Гаврыш С.Б.» (с. 195 дис.), або плутанина у назвах - «Грабовская Н.П. Курс советского уголовного права; отв. ред. Н. А. Беляев. – Т. V. – Ленинград : Издательство Ленингр. гос. ун-та им. А. А. Жданова, 1981. – 654 с.» (с. 196 дис.), замість - Курс советского уголовного права. -Л. : Изд-во ЛГУ, 1968- 1981. Том 5 /Авт. кол. : В.К. Глистин, Н.П. Грабовская, В.С. Прохоров и др. ; Отв. ред. Н. А. Беляев ; Ленинградский государственный университет им. А. А. Жданова. -1981. -654 с.; так само «Устименко В.В. Субъект преступления (понятие и виды) : Учеб. пособие. – Харьков : Харьк. юрид. ин.-т, 1989. – 140 с.» (с. 221 дис.), замість - Устименко В.В. Специальный субъект преступления (понятие и виды): учебн. пособ. / В.В. Устименко. – Харьков: Юрид. ин-т, 1986. – 58 с.

Утім, вищевказані окремі суперечливі та дискусійні положення та

висновки не впливають на загальний високий науково-практичний рівень рецензованої дисертації В.П. Олійника «Кримінально-правова характеристика злочину забруднення моря (ст. 243 КК України)», **не піддають сумніву основні наукові результати, отримані дисертантом, натомість можуть бути передумовами наукової дискусії в процесі захисту рецензованої дисертації.**

Також було піддано рецензуванню положення, висновки і рекомендації, що викладені у дев'яти наукових працях, зокрема: Родовий об'єкт злочину забруднення моря. // Юридична наука (Index Copernicus) – Київ : 2016. № 4. – С. 126-136; Безпосередній об'єкт злочину забруднення моря (ст. 243 КК України). // Юридична наука (Index Copernicus) – Київ : 2016. № 5. – С. 25-39; Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України. // Юридична наука (Index Copernicus) – Київ : 2016. № 7. – С. 60-74; Кваліфікуючі ознаки злочину забруднення моря (ч. 2 ст. 243 КК України) і об'єктивні ознаки злочину, передбаченого ч. 3 цієї статті. // Юридична наука (Index Copernicus) – Київ : 2016. № 8. – С. 73-89; Предмет злочину забруднення моря// Юридична наука (Index Copernicus) – Київ : 2017. № 3. – С. 45-63; Суб'єкт злочину забруднення моря. // Юридична наука (Index Copernicus SafetyLit, Social Science Research Network (SSRN), HeinOnline) – Київ : 2017. № 6. – С. 42-63; Соціально-правова обумовленість кримінально-правової заборони діяння, передбаченого ст. 243 КК України. // Юридична наука (Index Copernicus SafetyLit, Social Science Research Network (SSRN), HeinOnline) – Київ : 2017. № 7. – С. 38-63; Суб'єктивна сторона злочину забруднення моря. // Юридична наука (Index Copernicus SafetyLit, Social Science Research Network (SSRN), HeinOnline) – Київ : 2017. № 9. – С. 73-85. Вказані публікації в цілому відповідають положенням, висновкам і рекомендаціям, що викладені у рецензованій дисертації.

Тема дисертації «Кримінально-правова характеристика злочину забруднення моря (ст. 243 КК України)», відповідає паспорту спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право, затвердженого постановою Президію ВАК України № 38-06/6 від 21 травня 2008 р. За оформленням вказана дисертація відповідає вимогам п. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.

Автореферат дисертації (20 с.) повною мірою і коректно відображає зміст основних положень дисертації та відповідає вимогам п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.

ВИСНОВОК :

Підсумовуючи вищевикладене, проходжу до загального висновку, що дисертація «Кримінально-правова характеристика злочину забруднення моря (ст. 243 КК України)», за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і

достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням дисертації та автореферату відповідає вимогам, що встановлені у пп. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. Вона є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису, містить висунуті ним обґрунтовані теоретичні та практичні результати, наукові положення кримінально-правової характеристики злочину забруднення моря, що характеризується єдністю змісту і свідчить про вирішення автором наукового завдання в науці кримінального права.

Автор дисертації - **Владислав Петрович Олійник** заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) на підставі публічного захисту в спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. Юридичні науки (081 – Право).

Офіційний опонент:

професор кафедри кримінального права і криминології
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

П.В. Хряпінський

Підпис професора Хряпінського П.В. засвідчую:
вчений секретар Вченої ради
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»

О.А. Данилова

м. Дніпро

«15» листопада 2018 р.